

záujem o pádové prípony *-a* a *-u* v genitíve singuláru vzoru dub. K tejto téme sa opakovane vracal a neraz o nej hovoril i na konferenciách, na ktoré ohlásil inú tému. Na srdci mu ležala najmä prípona *-a*, o ktorej sa domnieval, že sa jej nepriznáva také miesto, aké by mala mať, že je používatel'mi, a možno aj kodifikátormi, „diskriminovaná“. Podobne to bolo v slovtvorbe, kde bol presvedčený, že pri obyvateľských menách zakončených na *-čan* a *-ec* treba pomôcť prípone *-ec*.

Ján Oravec zorganizoval v Nitre okrem iného aj dve konferencie o výskume a vyučovaní syntaxe (1979, 1982). Materiály z druhej z nich však doteraz nevyšli. Aj keď možno autori, ktorí do zborníka prispeli, na svoje príspevky už dávno zabudli, novšie z nitrianskych kruhov počuť, že sa uvažuje o ich „oneskorenom“ vydaní. Bol by to určite významný prejav úcty a pozornosti k práci zosnulého prof. Jána Oravca. Ako komplement 6 Spisov Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV vyjde práca *Ján Oravec, slovenský jazykovedec* od Lenky Masarykovej, jeho krajan-ky. Aj to bude vyjadrením ocenenia jeho zásluh o slovenskú jazykovedu.

Slavomír Ondrejovič

Šesťdesiatnik Ján Kopina

Keď sme sa na Deň detí 1. júna 2002 zišli – maturanti vranovského gymnázia po dvadsiatich rokoch, profesor Ján Kopina nebol osobne prítomný. Nebol triednym ani v jednej z piatich tried nášho ročníka, ba neučil nás ani (svoj) hlavný predmet – slovenský jazyk a literatúru. Stretávali sme sa s ním, niektorí častejšie, niektorí iba sporadicky, len na hodinách dejepisu či vtedajšej občianskej náuky. Z našich pamätí a rozhovorov však nevymizol – profesor Kopina je jednou z nezabudnuteľných osobností miestneho gymnázia (aj vďaka svojmu športovému, najmä volejbalovému zameraniu). Neznámy nie je ani lingvistickej verejnosti.

Stručné a na prvý pohľad jednoduché životopisné údaje hovoria, že Ján Kopina sa narodil 12. VII. 1942 v Chotči (dnešný okres Stropkov). Vysokoškolské štúdiá absolvoval v r. 1959 – 1964 na Filozofickej fakulte vtedajšej Univerzity P. J. Šafárika v Prešove (slovenský jazyk a literatúra – dejepis), od r. 1965 začal učiť na Strednej priemyselnej škole strojníckej v Snine. V r. 1972 nastúpil na gymnázium vo Vranove nad Topľou, kde s malou prestávkou pôsobí dodnes. Jediným krátkym, ale o to intenzívnejším prerušením práce stredoškolského profesora bol Kopinov semestrálny pobyt na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre (1977 – 1978), ktorý sa veľmi rýchlo skončil, pretože mladý odborný asistent uprednostnil svoju rodinu založenú vo Vranove. Vplyv vtedy sa rozvíjajúcej teórie znaku a osob-

ný kontakt so semiotickou skupinou okolo A. Popoviča (J. Oravec, F. Miko a i.) naddlho poznačili jeho ďalší odborný vývin. Rovnako ako vplyv F. Kočiša, s ktorým sa ako mladý nádejný autor spoznal pri publikovaní v Slovenskej reči a ktorý ho najmä v začiatkoch významne povzbudzoval do lingvistickej práce.

V bibliografii Jána Kopinu môžeme formálne vyčleniť tri fázy. V prvej (1976 – 1990) publikoval predovšetkým v Slovenskej reči, v ďalšom desaťročí predovšetkým v Kultúre slova, kde bol aj členom redakčnej rady (1994 – 1995). Zrelý lingvistický, pedagogický aj osobnostný vek autora sa odrazil v samostatných publikáciách Metodického centra v Prešove (napr. Slovo pedagóga – príspevok k vyučovaniu slovenského jazyka a literatúry. 1995) či v milej zbierke aforizmov a epigramov Z každého rožku trošku (Vranov nad Topľou, Vydavateľstvo Kopček 1998). Od roku 1978 je Ján Kopina zároveň sústavným prispievateľom časopisu Slovenský jazyk a literatúra v škole a počas celej svojej publikačnej činnosti aj autorom množstva drobných príspevkov v novinách a časopisoch, v poslednom období najmä v Historickvej revue a v Literárnom týždenníku, kde sa zamýšľal aj nad vzťahom dnešnej mladej generácie ku knihám (Quo vadis, literatúra v škole? 2000). Aktuálna a veľmi intenzívna je aj jubilatova spolupráca s regionálnym vysielaním Slovenského rozhlasu. Keď si uvedomíme, že profesor Kopina učí každý rok priemerne 300 študentov, čo predstavuje vyše 20 odučených hodín týždenne, pričom slovenský jazyk je na strednej škole zastúpený len minimálne, a že bol dlhé roky aj zástupcom riaditeľa vranovského gymnázia, musíme mu blahoželat' nielen k narodeninám...

Z hľadiska obsahu predstavuje jazykovedná produkcia Jána Kopinu štyri základné skupiny: 1. príspevky z oblasti štylistiky a frazeológie, 2. didakticky a metodicky orientované príspevky, 3. adjektívna problematika, 4. interferencia nárečia a spisovného jazyka.

Napr. už v roku 1981 (Lexikálno-sémantická diferenciácia adjektív utvorených od zvieracích substantív) poukazoval Ján Kopina na dodnes aktuálny problém typológie adjektív v systéme slovných druhov i v rámci slovného druhu. Lexikálno--sémantickou analýzou autor zisťoval, ako v tejto skupine fungujú symetrické vzťahy (jednému obsahu zodpovedá jedna forma: *norčie mláďa* – význam príslušnosti, *norťový kožuš* – význam pôvodu) i vzťahy asymetrické (*ovčie mláďa*, *ovčí kožuš*). Na základe toho druhové adjektíva navrhoval rozdeliť na druhové privlastňovacie a druhové vzťahové, čím by sa bol odstránil protiklad medzi obsahovým a výrazovým plánom adjektív vo vtedajších príručkách slovenčiny.

Osobitnú atmosféru majú štúdie Jána Kopinu z oblasti štylistiky a frazeológie. Ich čaro spolutvorí viacero faktorov: láska a pokora voči jazyku, životu a tvorcom literárnych diel; ich skúsenostná znalosť, akú môže mať len dobrý stredoškolský profesor, ktorý denno-denne desiatky rokov sprostredkúva jednotlivé texty svojim študentom; dobrá práca s materiálom a v neposlednom rade aj dobrá znalosť

relevantnej dobovej odbornej literatúry, ktorá sa však dnes, žiaľ, dostáva k vzdialenejším záujemcom o lingvistiku len sporadicky a vo veľmi zúženom výbere.

Keby sme sa boli opýtali Jána Kopinu na začiatku jeho profesionálneho života v r. 1965, ako si predstavuje svoje ďalšie kroky a roky, asi by sa boli v jeho odpovedi vyskytli očakávania, o ktorých už dnes vie, že sa (zatiaľ) nesplnili. Dnes už však vieme, že to boli roky naplnené prácou, ktorá priniesla ovocie v podobe množstva štúdií, článkov a drobných jazykových príspevkov i v podobe študentov so vzťahom k jazyku či literatúre, z ktorých viacerí sú v súčasnosti jeho kolegami. Želáme Vám, pán profesor, do ďalších rokov dostatok síl a tvorivých myšlienok, aby sa Vám naplnili aj doteraz nerealizované túžby.

Mnogaja lit!

Mária Šimková

Súpis prác Jána Kopinu za roky 1971 – 2001

Bibliografia prác Jána Kopinu je usporiadaná chronologicky a ďalej v rámci jednotlivých rokov podľa druhu príspevkov: najprv sa v príslušnom roku uvádzajú knižné práce a vedecké štúdie v odborných jazykovedných časopisoch a zborníkoch, za nimi (menším typom písma, petitom) články, referáty, recenzie, drobné príspevky a pod. Príspevky v časopise, ktorý vychádza počas školského roku, sa zaraďujú podľa toho, na aký kalendárny rok pripadá príslušné číslo časopisu. Drobné príspevky rovnakého charakteru, ktoré v tom istom roku vyšli v tej istej rubrike toho istého ročníka časopisu, sa uvádzajú súhrnne v jednom hesle (hniezdujú sa). V závere sa osobitne uvádza redakčná činnosť.

1971

Zamyslenie nad dvoma postavami Tajovského poviedok. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 17, 1970/71, s. 286 – 288.

Skloňovanie názvu Pichne. – Nedeľná Pravda, 4, 1971, č. 26, s. 6.

1972

Pravopis názvov ľudských sídel typu *sídliško* – *Sídliško*. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 19, 1972/73, s. 94 – 95.

1973

Frekvencia variantov *Povstanie/povstanie* a ich štylistická platnosť. – Slovenská reč, 38, 1973, s. 297 – 301.

Obilie zberáme, zemiaky zbierame. – Nedeľná Pravda 6, 1973, s. 6.

1974